

TEXT: MARIE KUPČOVÁ A MARTIN ZEMAN
FOTO: LUBOR GRUND

ÚPICKÁ DŘEVĚNKA

Roubená chalupa čp. 92 v Úpici na Trutnovsku patří k nejstarší svého druhu v České republice. Vznikla zhruba v letech 1609 až 1611 a je jednou z mála dochovaných obytných staveb postavených z neotesaných klád.

Patrová unikátní chalupa vystavěná počátkem 17. století z hrubých trámů a velkých neotesaných klád byla původně součástí větší usedlosti. Vpředu bývala pavlač, ve štítě dva kalichy. V letech 1735 až 1990 fungovala chalupa, které místní jednoduše říkají Dřevák, jako hospoda. Prý byla velmi oblíbená, horníci kdysi vydělávali dost peněz, tak to v roubeném výčepu prý dost hučelo. Ale pro moderní restaurační provoz už koncem 80. let minulého století nevyhovovala. Občanské sdružení „Chalupění“ se sice snažilo interiér udržovat a částečně využívat, ale konstrukce chátrala dál, až Dřevěnku v roce 2007 koupila úpická radnice. Rok nato začala její postupnou rekonstrukci.

Kulturní památka

Roubenka byla samozřejmě podrobená stavebně historickému průzkumu. Pomocí dendrochronologické analýzy trámů použitých pro stavbu se zjistilo, že dřevo na stavbu se kácelo přibližně v letech 1607 až 1608 a samotná stavba vznikla asi tři roky poté. V tom případě je vznik Dřevěnky datován zhruba do roku 1610.

Čtyři sta let je pro roubenou stavbu skutečně úctyhodný věk. Proto také byla v roce 2010 zapsána na seznam kulturních památek ČR. Problematikou stárí a stavu úpické Dřevěnky

se dlouhou dobu zabývá profesor Jiří Škabrda. Zvláštností podle něj je, že na rozdíl od vesnických domů, které mají vchod situovaný do dvora, má tato chalupa vstupní část otočenou do ulice. Další zajímavostí jsou velmi vysoké stropy v obytné části stavby. Byly nutným opatřením pro původní dýmný provoz místností. Dým totiž nebyl odváděn klasickými kouřovody, ale systémem postranních otvorů ve stavbě. Dýmný provoz v Dřevěnce skončil v období třicetileté války.

Staré ke starému

Práce na záchraně chalupy začala v roce 2008 a byla velmi náročná. „Na původní stavbu byla použita jedle, která se v době vzniku Dřevěnky pěstovala v okolních lesích jako monokultura. Je lépe opracovatelná a houževnatější než smrk, který je dnes nejrozumnější a cenově přístupnou alternativou,“ vysvětluje Martin Zeman, šéf tesařské firmy TES, která se rekonstrukce ujala. „Využíváme však také vlastní zásoby řeziva z již dříve demontovaných staveb. Staré ke starému – pokud to možnosti dovolí,“ zdůrazňuje. Dřevo bylo na mnoha místech porušeno působením červotočů a dřevokazných hub a několik trámů ve spodní části stěn bylo dokonce nutné nahradit novými. „Vyměnit trám v takové stavbě není žádná legrace. Pomocí heverů jsme to šede-

sátitunové stavení milimetr po milimetru zdvihali a do spáry postupně zaráželi dřevěné klíny, až vznikla zhruba osmicentimetrová spára nutná pro vyndání trámu,“ naznačuje Martin.

Podobným způsobem bylo nutné vyměnit tři trámy. Ale celkové procento výměny dřeva ve stěnách a krokech dosáhlo téměř třiceti procent. „Protože jde o národní kulturní památku, používáme výhradně staré postupy a technologie – protézování a klínování. Řešení každého detailu konzultujeme v pravidelných týdenních kontrolních dnech s vlastníkem, památkovým úřadem, projektantem a stavebním dozorem,“ vysvětluje tesař. Rekonstruoval se svými čtyřmi spolupracovníky roubené stěny i vazbu střechy. Jde o hambalkový krov polovalbového typu.

Povrchová úprava dřeva je dána již jeho zpracováním, tudíž ručním tesáním. Přesto je tesaři ještě dál ošetrují. „Staré dřevo se napouští metodou tzv. petrifikace a nové je ošetřeno impregnáty na bázi boritých směsí,“ dodává Martin Zeman. Úkoly jeho party na Dřevěnce zvolna končí, zbývají ještě vnitřní stropy. Pak převezmou štafetu další profese.

Stříbrné tolary pro štěstí

Rekonstrukce unikátní stavby vyžaduje samozřejmě značné finance. Když se v roce 2008 začalo, odhadovalo se, že přijde zhruba na 16 milionů. Možná však bude zapotřebí částky ještě vyšší. Byla totiž také vyměněna krytina a cena štípaného šindele na takovou plochu je obrovská.

Před dvěma lety rozvířil pozornost kolem Dřevěnky zajímavý nález. Výplň mezi trámy ukrývala malý poklad, šest stříbrných tolarů. „Byly zabaleny do ovčí vlny a ještě omotány textilií,“

uvědli šťastný nálezce, Martin Zeman. Mince tenkrát přijel posoudit archeolog trutnovského muzea Ondřej Tůma. Podle něj jsou to mince z doby vlády dvou panovníků – Leopolda I. a Karla VI. Nejstarší tolar je z roku 1667, nejmladší z roku 1729.

Ikdyž nejde o velký příspěvek do rozpočtu, řemeslníci i místní občané věří, že nález přinese Dřevěnce štěstí a peněz na dokončení rekonstrukce z dotací ministerstva kultury přibude. Část peněz jde také z rozpočtu Královéhradeckého kraje a majitele stavby města Úpice.

„Celkově se každoročně proinvestuje kolem 1,5 milionu korun, peníze se shánějí postupně. Každý rok je etapově zaměřen na konkrétní typ práce. K tomu to roku budou ukončeny tesařské, pokrývačské a podlahářské práce. Pak se osadí okna a dveře a začne se zařizovat vnitřek objektu. Podle předpokladu majitele by v něm mělo být muzeum,“ uzavírá svou informaci Martin Zeman.

1 Celkový pohled na dřevěnkou v loňském roce, kdy už byla na přední půli dokončena pokládka šindele

2 Demontáž bednění stavby a rekognoscace napadeného dřeva

3 Nahrazení napadené pozednice nad stropnicemi a její nahrazení novou

4 Rekonstrukce přístavku, který byl zcela zničen, podle vlastního projektu tesařů

5 Křížení krokve s Ondřejským křížem; jsou použitý pláty, šikmořezně klesající

6 Pokrývání střechy štípaným dřevěným šindelem na štípané latě

7 Nastavování nástřešní krokve

8 Pokládka šindele na zadní polovinu střechy, jejíž celková plocha je 420 m²

Omítky nové dimenze

unikátní technologie

progresivní omítky

weber.pas aquaBalance
omítka, která reguluje vlhkost na povrchu omítky a tím zabraňuje růstu řas

weber.pas extraClean
omítka s progresivním samočisticím efektem

divize WEBER

Saint-Gobain Construction Products CZ a.s.
Radiová 3, 102 00 Praha 10 - Štěrboholy
www.weber-terranova.cz

weber
SAINT-GOBAIN